

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund

Styrelsens berättelse över förbundets verksamhet 2018

Styrelse från årsmötet 2018

Ordförande

Marie Andersson (till årsmötet 2019)

1:e vice ordförande

Kerstin Forss (till årsmötet 2019)

2:e vice ordförande

Britt-Marie Strand (till årsmötet 2020)

Skattmästare

Anders Blomqvist (till årsmötet 2019)

Ständig sekreterare

Bent Syse

Ledamöter

Eva Wikström (till årsmötet 2019)

Karl-Erik Berglin (till årsmötet 2019)

Claes Erlandsson (till årsmötet 2020)

Göran Ulväng (till årsmötet 2020)

Solveig Brundin Eriksson (till årsmötet 2020)

Eva Wrede (till årsmötet 2019)

Arbetsutskott

Ordföranden, förste vice ordföranden, andre vice ordföranden, skattmästaren och sekreteraren.

Revisorer

Karin Francois, KPMG

Nils G Larsson

Revisorssuppleanter

Mattias Eklöf, KPMG

Staffan Lundqvist

Valberedning

Alf Hanslöf (sammanställande)

Britt Pagard

Ann-Mari Hagman

Ombud till Sveriges Hembygdsförbunds

årsstämma 2018

Marie Andersson

Ronny Larsson

Styrelsen har hållit fem protokollförda sammanträden och arbetsutskottet har sammanträtt vid fem tillfällen under året. Vid det första styrelsesammanträdet 23 januari deltog förbundsordföranden Maria Norrfalk och sammanträdet den 6 september ordnades som ett längre arbetsmöte hos Kerstin Forss, Uppsala.

Antalet hembygdsföreningar anslutna till Upplands fornminnesförening och hem-

bygdsförbund var den 31 december 2018, 81 st. och medlemsantalet 14 000.

Enskilda medlemmar utgjorde den 31 december 2018 (2017 års siffror inom parentes)

Betalande	462	(489)
Ständiga	35	(36)
Hedersledamöter	4	(5)
Medaljörer	23	(23)
Summa	524	(553)

Ekonomi

På styrelsens uppdrag har förbundets kapitalplaceringar ombesörjts av skattmästare Anders Blomqvist i samverkan med Pareto Securities AB i Stockholm. Stiftelsen Upplandsmuseet har enligt i stadgarna föreskrivet avtal med Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund svarat för medlemsregistrering, uppbörd av medlemsavgifter till det regionala förbundet och Sveriges Hembygdsförbund, administrativa tjänster (förbundskansli), redaktionellt arbete, förlagsverksamhet, försäljning, museiservice till förbundet samt för den löpande ekonomistyrningen med redovisning, betalservice, årsbokslut, budgetunderlag och rapportering till styrelse och ledamöter. Den ekonomiska förvaltningen framgår av balans- och resultaträkningen för 2018.

Stiftelser

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund har förvaltningsansvar för fem stiftelser som är samförvaltade. Enligt stiftelselagens bestämmelser lämnas separata årsredovisningar och årsbokslut för dessa. Stiftelserna är följande: Hilmer Åbergs fond, Landshövding Hilding Kjellmans hembygdsfond, Ola Ehns minnesfond, Hilda och Algot Blankfelts stipendiefond för uppländsk folkmusik samt Stiftelsen Constance Anderssons donationsfond.

Constance Anderssons donationsfond och Hilmer Åbergs fond har Upplandsmuseet som destinatar. Medlen skall huvudsakligen användas till utökande, vård och omhändertagande av museets samlingar, men också till museets verksamhet.

I övrigt, se *Stipendier och bidrag nedan*.

Vinterting

Söndagen den 4 februari samlades ombud för länets hembygdsföreningar traditionsenligt till Vinterting, denna gång i Danmarks bygdegård. Totalt var 22 hembygdsföreningar representerade.

Vintertinget öppnades av förbundets förste vice ordförande Kerstin Forss. Efter inledande ord övergick hon till högtidlig utdelning av Disa Gilles pris som enligt styrelsens beslut tillföll Torstuna hembygds-

förening. Därefter följde utdelning av stipendium ur Ola Ehns minnesfond som tilldelades Sari Nauman.

Efter föredrag av Sari Nauman om flyktingar i Uppland 1710–1721 och Herman Bengtsson om Helga Trefaldighetskyrkan i Uppsala, presenterades aktuell information från sekreteraren och vice ordföranden. Vinteringet avrundades med gruppdiskussioner vid kaffeborden kring aktuella frågor rörande hembygdsarbetet.

Disa Gilles pris

Disa Gilles pris, för föredömlig insats inom uppländsk hembygdsvärd, tilldelades Torstuna hembygdsförening med följande motivering: *Priset delas ut till en förening med gamla anor som på ett förtjänstfullt sätt anpassat sig till den moderna tidens digitala värld. Genom sitt arbete med sociala medier men framförallt för information kring Härledsgården via QR-koder har man lyckats föra ut hembygdens budskap till en stor grupp människor.*

Jubileumsåret 2019

Vid styrelsens sammanträde 20 mars tillsattes en arbetsgrupp för att ge förslag på innehåll i jubileumsåret 2019. Arbetsgruppen kom att bestå av Göran Ulväng, Claes Erlandsson, Kerstin Forss och Eva Wrede.

Lagom till sammanträdet den 4 september fanns en diger lista att välja ur.

Kulturarvspedagogik

Den 14 april genomfördes en fortbildningskurs i kulturarvspedagogik för hembygdsföreningar under ledning av Stina Flink, Upplandsmuseet. Björklinge hembygdsförening stod som värd där 15 deltagare från Björklinge, Rasbo, Lagunda, Tierps sockens, Älvkarleby, Hagby och Vaksala hembygdsföreningar deltog. Det fanns alltså representation från Uppsala, Enköpings, Tierps och Älvkarleby kommuner, en bra regional spridning. Dagen bestod av diskussioner och övningar där deltagarna generöst delade med sig av sina olika erfarenheter av guidningar och bemötande. Tillsammans med ett självreflexivt arbete – med hjälp av checklistor och frågor som ”berättar vi rätt saker?” – kan detta användas för att utveckla hembygdsföreningarnas verksamheter. Så att besökarna får ännu bättre upplevelser utav det kulturarv som föreningarna brukar och förvaltar.

Årsmötet 2018

Förbundets årsmöte ägde rum lördagen den 21 april på Galejan, S:t Larsgatan i Uppsala. För kulturprogrammet svarade Stiftelsen Upplandsmuseet.

Kulturprogrammet inleddes med ett föredrag om "hembygdsstaden" Uppsala. Uppsalas utveckling från en landstigningsplats till storstad. En resa genom 1 000 år av Bent Syse. Därefter följde en stadsvandring genom Uppsalas västra delar med inriktning på det glömda och gömda kulturarvet under stadens asfalt. Här var Upplandsmuseets Joakim Kjellberg (numera tjänstledig för doktorandstudier vid Uppsala universitet) ciceron tillsammans med Anna Ölund, chef för den arkeologiska avdelningen vid museet.

Efter lunch i Galejan fanns tillfälle för aktuell information från styrelsen. Därefter följde årsmötesförhandlingarna som leddes av Lars-Gunnar Eriksson. Inte mindre än 67 ombud för 33 föreningar och tre för enskilda medlemmar var närvarande bland 80-talet deltagare. Årsmötet avslutades med kaffe.

Vårutflykt och vårstämman

Vårutflykten den 20 maj lockade 41 deltagare och gick till Enköping. Temat var en fortsättning på årsmötets kulturprogram som då handlade om medeltidsstaden Uppsala. Nu var det dags för medeltidsstaden Enköping. För programmets planering svarade Bent Syse och Joakim Kjellberg.

Programmet inleddes med en guidad tur av Joakim Kjellberg som startade vid Vår-

frukyrkan och avslutades vid de arkeologiska undersökningarna i kvarteret Traktören. Här delades gruppen i två delar, där den ena fick information av resultatet av den arkeologiska undersökningen och den andra gruppen fick en visning av Westerlundska gården.

Lunchen intogs på Hamnmagasinet, där även vårstämman hölls. Till ombud för de enskilda medlemmarna valde stämman: Ingalill Andersson, Elisabeth Arwidsson, Maj-Lis Lundblad, Gun-Britt Gunnarsson, Bengt Jonsell, Anders G Törner samt Lars-Olof Legnerfält, ersättare.

Efter lunchen avslutades vårutflykten med en fortsatt stadsvandring till Munkholmen och ruinerna efter franciskanerklostret.

Kampanj för Upplandsflaggan

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds kampanj för Upplandsflaggan lanserades tillsammans med landshövdingen den 13 juni i Hagby. Därefter har det under sommaren sålts ett stort antal fanor och flaggor genom ett framhandlat specialpris. Under hösten genomfördes en andra kampanjomgång.

Kulturnatten i Uppsala

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund deltog i årets Kulturnatt den 8 september. På museigården fanns styrelsen representerad genom Kerstin Forss och tillsammans med ombud från de enskilda medlemmarna informerades allmänheten om vår verksamhet.

Höstutflykt

Höstutflykten skedde den 21 oktober med fortsatt tema kring länets medeltidsstäder, denna gång stod Öregrund och Östhammar i fokus.

Resan inleddes med buss från S:t Eriks torg i Uppsala och på bussen blev det en genomgång av dessa två städers historiska utveckling, av Bent Syse.

På plats i Öregrund visade medlemmar ur Öregrund hembygdsförening runt i staden, varefter den medhavda matsäcken intogs på Öregrunds hembygdsgård, där det fanns tillfälle att besöka de olika husen med sjöfartsmuseet som höjdpunkt.

Efter lunchen gick resan till Östhammar, som påpassligt firade 650 år som stad. Denna gång var det medlemmar ur Frösåkers hembygdsförening som visade runt i staden, där rundturen slutade vid hembygdsgården, med kaffe i Löflingska gården. Efter detta var det visning av hembygdsmuseet och de olika byggnaderna.

Efter denna fantastiska dag med professionell uppbackning från hembygdsföreningarna blev det en mycket stillsam återresa till Uppsala.

Inspirationskväll om barn och unga

Den 20 september samlades ett antal personer för att få ta del av hur Tierps kommun arbetar med Kulturarvstrappan, ett arrangemang där skolelever får lära sig mer om hembygden och dess historia. På plats fanns även Viktoria Hallberg från SHF som berättade om hur landets olika hembygdsföreningar arbetar med barn och unga.

Hembygd Öst-möte

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund stod som värd för hembygd Öst-mötet i Enköping den 2 oktober. Deltagare från Södermanland, Stockholm, Västmanland och Östergötlands förbund fick bl.a. lyssna till ett föredrag av Håkan Liby om hur hembygdsrörelsen påverkas av den nya kulturarvspolitiken, samt information om arbetet med kulturarvstrappan i Tierp.

Inspirationskväll – Berätta mera II

Den 17 oktober arrangerades en fortsättning på förra årets berättarkväll. I samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan bjöd Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund in till en inspirationskväll – Berätta mera. Syftet var att inspirera dem som vill börja, utveckla eller förnya sitt eget berättande vid berättarkvällar, guidningar, skolbesök mm. Där berättade t.ex. Sanna Tielman från Hagby hembygdsförening om izi.travel, ett kostnadsfritt verktyg för att skapa fria audioguidar.

Möten med ombuden för enskilda medlemmar

Två möten med ombuden för de enskilda medlemmarna har anordnats under året, den 17 april respektive 23 oktober. Syftet var att ge ombuden aktuell information om verksamheten, skapa engagemang och dialog samt tydliggöra de enskilda medlemmarnas betydelse för Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds ekonomi. Kerstin Forss var utsedd som kontaktperson inom styrelsen och ansvarade för mötena.

Uppland i forskningen

I samarbete med Länsforskningsrådet i Uppsala län arrangerades temadagen *Uppland i forskningen* den 23 november på Upplandsmuseet. På programmet stod sex intressanta föredrag samt utdelning av årets uppländska bok. Bland fem nominerade böcker valdes *Sparade ögonblick* av Barbro Björnemalm till årets uppländska bok.

Nya dataskyddsförordningen (GDPR)

Styrelsen har under året påbörjat arbetet med att ta fram en GDPR-plan för Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund.

Övriga händelser under året

Marie Andersson deltog i ordförandekonferens den 24 februari i Västerås. Eva Wrede och Kerstin Forss har varit på partnerskapsmöte för landsbygdsutveckling. Karl Erik Berglin har genomfört ett kretsmöte för föreningarna i Tierps kommun. Kerstin Forss har deltagit i SHF:s höstmöte. Därutöver finns en rad andra nätverksträffar där enskilda styrelserepresentanter deltagit.

Stipendier och bidrag

Under 2018 utlyste Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund stipendier och bidrag ur en fond. Styrelsen beslutade att utse stipendiater och bidragsmottagare enligt följande:

Stiftelsen Landshövding Hilding Kjellmans hembygdsfond, 120 000 kr.

Knutby-Faringe-Bladåkers hembygdsförening 45 000 kr.

Raggarö hembygdsförening, 20 000 kr.

Rasbokils hembygdsförening, 22 000 kr.

Veckholms hembygdsförening, 33 000 kr.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet har, i överensstämmelse med stadgarna, svarat för löpande förvaltning enligt styrelsens bestämmelser. Följaktligen har AU förberett styrelsesammanträden, Vintering och årsmöte.

Hemsida/Facebook

Sekreteraren har ansvarat för Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds hemsida, www.hembygd.se/uppland. I november lanserade förbundet den nya hemsidan.

Under slutet av 2017 lanserades en ny

hemsida för Årsboken Uppland. Ordförande Marie Andersson har satt samman denna hemsida, där samtliga uppsatser i årsboken kommer läggas upp. Adressen till denna nya och intressanta hemsida är www.aarsbokenuppland.se. Under 2018 fick denna hemsida fantastiska 20 317 besök. På sidan finns i dagsläget över 1000 artiklar från 72 årsböcker tillgängliga!

Under hösten 2017 introducerades Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund egna Facebooksida. Ordförande Marie Andersson ansvarade för starten med denna. Vid årsskiftet fanns cirka 100 följare och vid slutet av 2018 hade antalet stigit till 170 följare.

Publikationer

I slutet av året utgavs årsboken UPPLAND 2018 med landsantikvarie Bent Syse som redaktör. Årgången innehöll totalt nio artiklar: *Lysning, brutna ben och kryckor* av Håkan Liby, *Kryckegransståt i Tillinge* av Marie Andersson, *Ännu en massgrav i Uppsala* av Bent Syse, *När sockenkyrkan kom till stan* av Pia Bengtsson Melin, *Vägar i järnålderns landskap* av Hans Göthberg, *Oväsendet på Kvarnberg 1767* av Rosemarie Fiebranz, *I förbund med guden? En rik vendeltida kvinnograv från Gamla Uppsala* av Malin Lucas och Torun Zachrisson, *Orgeln i Lillkyrka kyrka, Uppland, och dess två upphovsmän, orgelbyggarna Pehr*

Lund och Pehr Olof Gullbergson samt *Gammelstugans hemlighet – Bondens bostad och folkliga föreställningar* av Jonas Wikborg.

Medlemsbladet Meddelanden har under hela 2018 getts ut som ett digitalt nyhetsbrev, med Bent Syse som redaktör. Meddelanden utkom med fyra nummer under året.

Kvekgården

Friluftsmuseet Kvekgården i Kveks by utanför Örsundsbro ägs av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund.

Styrelsen beslutade att också säsongen 2018 uppdra åt Lagunda hembygdsförening att svara för tillsyn, öppethållande, bokningar och visningar på Kvekgården. Bland dessa kan nämnas besök från tre andra hembygdsföreningar, Enköpings motorklubb, Forsbergs Buss, Björks resor, Sala turistförening och Vänge Lion. Lagunda hbf har samverkat med Lagunda församling, med friluftsgudstjänst och körsång, Örsundsbro skolan och de återkommande dagarna med årskurs 4 och Liljegårdens äldreboende. Med Fjärdhundraland hade Lagunda hbf en heldag med gammaldags mat som drog cirka 400 besök! Varje år är det även nationaldagsfirande och slättergille.

Kvekgården hade totalt 1045 besökare under verksamhetsåret.

Kvekgården är byggnadsminne enligt kulturminneslagen. Anläggningens status

som byggnadsminne kräver hög trovärdighet i utförande samt i val av traditionella material vid fortlöpande åtgärder på byggnaderna. Under året har en byggnadsåtgärd genomförts, då en del av gärdesgården (88 m) revs och ersattes med en ny, allt med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen. Även Upplandsmuseet bidrog indirekt med ekonomiskt stöd. Övriga händelser under året var flytt av informationsskylten vid parkeringen till en ny lämpligare placering. Dessutom har Göran Ulväng varit engagerad i framtagande av en ny broschyr som beskriver Kvekgården.

Upplandsmuseet och hembygdsrörelsen

Upplandsmuseet svarar för Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds kansli, medlemsregister och redaktion.

För kontakten med hembygdsföreningarna svarar Upplandsmuseets tjänstemän. Antikvarierna har hållit kontakt med föreningarna genom personliga besök, föredrag och rådgivning. Museets samtliga avdelningar står till hembygdsrörelsens förfogande, vilket innebär att föreningarna kan få råd om underhåll av byggnader, föremåls- och fotosamlingar samt pedagogisk verksamhet.

Stiftelsen Upplandsmuseet och Upplands fornminnesförening och hem-

bygdsförbund har ett avtal som reglerar fondförvaltning, administrativa tjänster (förbundskansli), redaktionellt arbete, förlagsverksamhet, försäljning samt museiser-vice till förbundet.

Upplandsmuseet förvaltar och svarar för vård och underhåll av byggnadsminnet Kvekgården som ägs av Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund.

I Upplandsmuseets styrelse representerades förbundet av en ordinarie ledamot, Marie Andersson och en suppleant, Kerstin Forss.

Landsantikvarien är sekreterare och föredragande i Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds styrelse och Upplandsmuseets ekonomichef Anders Blomqvist är skattmästare.

Marie Andersson

Ordförande

Bent Syse

Sekreterare

Vår revisionsberättelse har avgivits

Karin Francois

Nils G Larsson